

ZENEI KÖNYVTÁRAK (RÉSZLEGEK) TERVEZÉSI ES BERENDEZÉSI ELVEI FINNORSZÁGBAN

HARJANNE, Kaisa – PIISPANEN, Ritva – SUURLA, Maija: Musiik-
kikirjaston suunnittelu ja sisustus c. cikkét (Kirjastolehti, 70.vol.
1977. 11.no. 436–439.p.) Sz. NAGY Lajos tömörítette.

A zenei könyvtárak és a zenei részlegek (a továbbiakban: zenei részlegek) tervezésekor az alábbi munkamenet szerint célszerű haladni:

1. Tisztázni kell, hogy az adott településnek milyen zenei szolgáltatásokra van szüksége, illetve igénye.
2. Ennek alapján dönteni kell a zenei részleg feladatáról, a nyújtandó szolgáltatásfajtákról.
3. A döntés után megkezdődhet az építész tervező munkája és a használandó készülékek, valamint a berendezés kiválasztása.

A szükségletek felmérése és a szolgáltatások megtervezése

Pontosan föl kell térképezni az adott település zenei életét: a kórusok, együttesek, zenekarok számát: a rendelkezésre álló gyakorlótermeket, a zeneiskolák tevékenységét, oktatóinak és hallgatóinak létszámát és természetesen azt is, hogy a felsorolt együttesek és intézmények milyen zenei anyagokkal és eszközökkel (könyv, kotta, hanglezem, lemezjátszó stb.) rendelkeznek.

Ezeknek az adatoknak az ismeretében készülhet el a zenei részleg funkcionális terve. Ennek tartalmaznia kell a gyűjtemény várható nagyságát és tervezett növekedési ütemét, valamint a részleg feladatát. (Kívánnak-e kottát és lemezt kölcsönözni, lesz-e nyelvi stúdió is, óhajtának-e hangszereket beszerezni gyakorlás céljaira stb.) Nagyon fontos, hogy a terv ne csupán a pillanatnyi igényeket tartsa szem előtt, hanem legalább tíz évvel előre tekintsen.

A zenei részleg elhelyezése

Mivel a könyvtárak zenei tevékenysége mostanában kezd kifejlődni, s további gyors felfutása várható, a tervezésben kezdettől fogva arra kell törekedni, hogy mind a terek

kialakításában, mind a berendezésben biztosított legyen a v á l t o z t a t á s l e h e t ő - s é g e . A részlegnek a könyvtáron belüli elhelyezését alapvetően az határozza meg, hogy működése zajokkal jár: ezért nem lehet pl. az olvasóteremhez csatlakoztatni. Vasárnapi nyitvatartása miatt célszerű külön bejáratot biztosítani. Tekintettel kell lenni a részleget gyakran igénybe vevő csökkent-látásúakra és mozgássérültekre.

A belső elrendezést is a tevékenységgel járó zajok, illetve az igénybevételhez szükséges zajtalanság követelményei szabják meg elsősorban. A bejáratától elindulva a következő lehet a sorrend:

- kölcsönzőhely a kölcsönözhető anyagokkal
- ifjúsági hallgatóhelyek
- lapozgató
- zeneszoba (közös hallg. társra és gyakorlásra szolgáló helyiség)
- zenei olvasóterem
- tanulásra szánt hallgatóhelyek
- nyelvi stúdió.

Az iskoláskor alatti gyermekek hallgatóhelyeit a képeskönyvrészlegben, az alsó tagozatosokéit a gyermekkönyvtárban legelőnyösebb elhelyezni. A felsorolt helyiségek közül különösen jó hangszigetelést követel meg a zeneszoba.

A berendezés kérdései

A h a l l g a t ó h e l y e k kialakításakor ügyelni kell arra, hogy lehetőleg ne egymással szemben kelljen ülniük a hallgatóknak. Biztosítani kell a lehetőséget, hogy mindenki tetszés szerint és kényelmesen szabályozhassa a hangerőt és a hangszínt.

A k ö l c s ö n z é s t a legideálisabb a könyvkölcsönzéssel egy helyen lebonyolítani. Ha a zenei anyagok kölcsönzése a lejátszó helyről történik, biztosítani kell a helyet a visszahozott lemezek, szalagok és kazetták átvételére, mégpedig úgy, hogy a kölcsönzőpult ne érintkezzék a lejátszó pulttal. A lejátszó pultnak nem lehet semmilyen mozgó része: a lehallgató-készülékeket és a hangszereket körülötte külön polcokon, fiókokban és rudakon célszerű elhelyezni, hogy a készülékeket kezelő könyvtáros könnyen és folyamatosan végezhesse együttal ezek kiadását és visszavételét is.

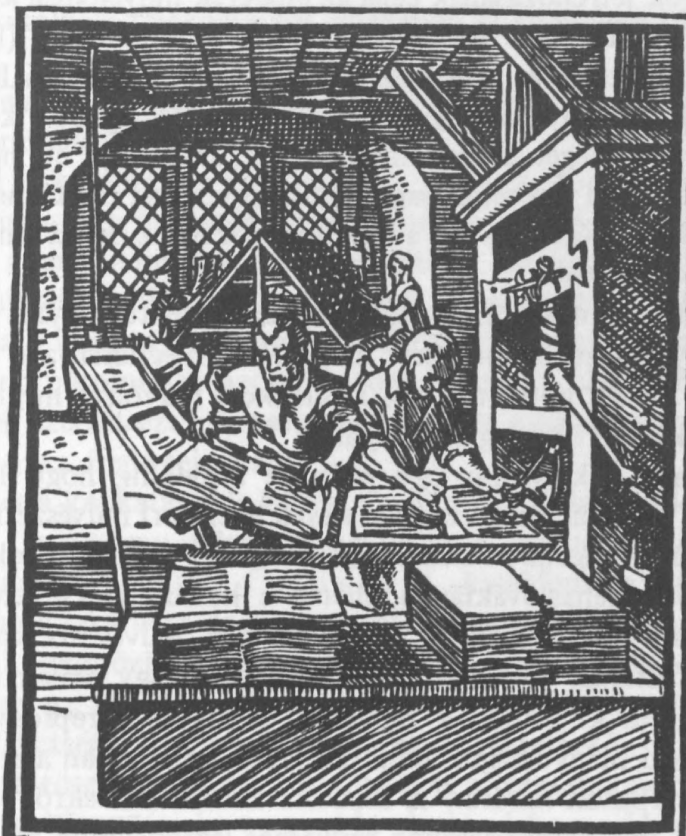
A zenei részleg k a t a l ó g u s á t a könyvtáros gyakrabban használja, mint a könyvtárlátogató. Ezért a katalógus lehetőleg a szolgálati asztaltól kézzel elérhető távolságban legyen. A látogatók számára a zenei anyagokról elegendő egy erősen szelektált, 2–3 fiókból álló katalógus.

Célszerű, ha a szolgálati asztal közelében m u n k a s z o b á j a is van a részlegnek. Itt tárolják a hangzó dokumentumokat, és itt végzik el a részleg nyilvántartási és feldolgozási munkáit. Ez utóbbihoz biztosítani kell a helyiségben a helyet a szükséges kézikönyveknek. Ha nincs a részlegnek külön munkaszobája, a szolgálati asztal közelében kell helyet biztosítani a fenti munkák elvégzésére.

A b ú t o r z a t kiválasztásakor gondolni kell arra, hogy a zenei részlegben elkerülhetetlen az erős igénybevétel. Speciális polcokra, illetve tárolóhelyekre is szükség van:

a kottákhoz az átlagosnál mélyebb, kb. 20 cm-enként válaszfalakkal rekeszekre osztott polcra, a kispártitúrák tárolásához pedig ún. zsebkönyv-polcra, amely hátrafelé lejt. Hasonló polcon tárolhatók a magnetofonszalagok, de ezeknek megfelel a közönséges katalógusfiók is. A nyelvi kazettákat a megfelelő nyelvkönyvvel együtt célszerű elhelyezni iratgyűjtőben a polcon.

A zenei részleg megtervezésekor tanácsos szem előtt tartani, hogy a látogatók akkor érzik jól magukat és töltik ott az idejüket szívesen, ha a környezet nem túlságosan ünnepélyes, hanem olyanformán otthonos, mint a lakás nappali szobája.

Könyvnyomtató műhely a XVI. században
Rovó Aladár A BETŰ c. könyvének egy fametszete